

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
STRZELECKA

N^o **8**

IZBA PAMIĘCI

JAN HOPPE

„Chmielewski”, „Jan”

JAN HOPPE

„Chmielewski”, „Jan”

Dziennikarz, działacz Stronnictwa Pracy, poseł na Sejm RP

Urodził się 27 XII 1907 r. w Skierniewicach. W 1915 r. wraz z całą rodziną został ewakuowany do Rosji, do kraju wrócił w 1918 r. Działał wówczas w harcerstwie. W 1920 r. wstąpił ochotniczo do WP i brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej. W latach 1921–1926 studiował prawo w Wolnej Wszechnicy Polskiej. Był wówczas członkiem Organizacji Młodzieży Narodowej.

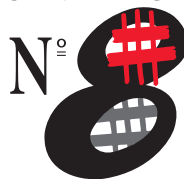
W latach dwudziestych był aktywnym działaczem związkowym, społecznym oraz politycznym. W 1927 r. objął stanowisko kierownika referatu społecznego w Sekretariacie Generalnym Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem. Należał do grona piłsudczykowskiej frakcji narodowej skupionej wokół pisma „Jutro Pracy”, od 1937 r. w Obozie Zjednoczenia Narodowego. W latach 1935–1938 był posłem na Sejm RP. Pełnił funkcję prezesa Towarzystwa Przyjaciół Warszawy.

W konspiracji niepodległościowej działał od października 1939 r. Twórca organizacji „Warszawianka”, a następnie od czerwca 1940 r. wiceprezes „Unii”. Po podpisaniu umowy scaleniowej „Unii” ze Stronnictwem Pracy w lutym 1943 r. wiceprezes tego stronnictwa. Był jednocześnie redaktorem pism konspiracyjnych: „Reforma” i „Naród”. Brał udział w powstaniu warszawskim – najpierw na Powiślu (Zgrupowanie „Krybar”), a następnie w Śródmieściu Południowym. Po upadku powstania wyszedł z ludnością cywilną i kontynuował działalność niepodległościową. Został aresztowany przez sowiecki aparat bezpieczeństwa 8 III 1945 r. i osadzony w obozie NKWD w Rembertowie, skąd wywieziono go do łagru. Wrócił do kraju w 1947 r.

Aresztowany przez UB 18 II 1949 r. i skazany 6 IV 1951 r. przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie na karę dożywotniego więzienia. Zwolniony z zakładu karnego w 1956 r. w ciężkim stanie zdrowia. Zmarł w Warszawie 18 II 1969 r.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
STRZELECKA

IZBA PAMIĘCI

KAZIMIERZ PUŻAK

„Bazyli”, „Czwartek”, „Grzegorz”,
„Kazimierz Bazylewski”, „Kazimierz
Buczek”, „Popielec”, „Sekret”,
„Siciński”, „Styczeń”, „Styczyński”

KAZIMIERZ PUŻAK

„Bazyli”, „Czwartek”, „Grzegorz”, „Kazimierz Bazylewski”, „Kazimierz Buczek”, „Popielec”, „Sekret”, „Siciński”, „Styczeń”, „Styczyński”

Działacz Polskiej Partii Socjalistycznej, przewodniczący podziemnego parlamentu – Rady Jedności Narodowej

Urodził się 26 VIII 1883 r. w Tarnopolu w rodzinie polsko-ukraińskiej. W 1905 r. rozpoczął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu we Lwowie, których jednak nie ukończył. Od 1904 r. związany z Polską Partią Socjalistyczną, od 1906 r. z PPS – Frakcją Rewolucyjną. W kwietniu 1911 r. aresztowany przez Rosjan za działalność niepodległościową i skazany na 8 lat więzienia. Karę odbywał w twierdzy Szlisselburg do 1917 r. Od 1919 r. był członkiem Komitetu Wykonawczego Warszawskiej Rady Delegatów Robotniczych oraz Rady Naczelnej i Centralnego Komitetu Wykonawczego PPS. W czasie wojny polsko-bolszewickiej pełnił funkcję zastępcy przewodniczącego Robotniczego Komitetu Obrony Warszawy. W okresie od 1921 do 1939 r. pozostawał na stanowisku sekretarza generalnego PPS. Był także posłem na Sejm RP (w latach 1919–1935).

W konspiracji niepodległościowej działał od października 1939 r. – jako sekretarz generalny PPS-WRN (Wolność – Równość – Niepodległość), od listopada 1939 r. także jako komendant główny Gwardii Ludowej PPS. W okresie od lutego 1940 do września 1941 i od marca 1943 do marca 1945 r. z ramienia PPS pełnił funkcję przewodniczącego podziemnego parlamentu – Politycznego Komitetu Porozumiewawczego, a następnie Krajowej Reprezentacji Politycznej i Rady Jedności Narodowej. Aresztowany przez NKWD w wyniku prowokacji pruszkowskiej 27 III 1945 r. Został przewieziony do Moskwy razem z 16 innymi przywódcami Polskiego Państwa Podziemnego i skazany bezprawnie na 1,5 roku więzienia. Zwolniony w listopadzie 1945 r. powrócił do Polski, gdzie wznowił działalność niepodległościową w ramach podziemnego Krajowego Ośrodka PPS-WRN.

Aresztowany przez UB 16 V 1947 r. i skazany 19 XI 1948 r. przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie na karę 10 lat więzienia. Został zamordowany przez jednego ze strażników więziennych w Rawiczu 30 IV 1950 r.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
STRZELECKA

N^o **8**

IZBA PAMIĘCI

**JAN STANISŁAW
JANKOWSKI**

„Doktor”, „Jan”, „Klonowski”,
„Sobol”, „Sobolewski”

JAN STANISŁAW JANKOWSKI

„Doktor”, „Jan”, „Klonowski”, „Sobol”, „Sobolewski”

Wicepremier, Delegat Rządu na Kraj

Urodził się 6 V 1882 r. we wsi Krassowo Wielkie, powiat Wysokie Mazowieckie.

Od 1900 r. studiował na Wydziale Fizyko-Matematycznym Uniwersytetu Warszawskiego, a od 1901 r. także na Wydziale Chemicznym w Warszawskim Instytucie Politechnicznym. W latach 1905–1908 studiował w Pradze, gdzie na Wydziale Chemicznym miejscowej politechniki zdobył tytuł inżyniera. W latach 1909–1912 był studentem Studium Rolniczego Uniwersytetu Jagiellońskiego, a następnie asystentem w tamtejszym zakładzie doświadczalnym. Już w trakcie studiów rozpoczął działalność niepodległościową. Od 1901 r. był członkiem organizacji „Zet”, rok później współorganizatorem Związku im. Jana Kilińskiego, w 1906 r. zaś Narodowego Związku Robotniczego. W 1915 r. (od września do grudnia) służył w 1 Pułku Legionów Polskich. W tym samym roku uczestniczył w pracach Komitetu Naczelnego Zjednoczonych Stronnictw Niepodległościowych. W 1920 r. był jednym ze współzałożycieli oraz członków władz Narodowej Partii Robotniczej. Z jej ramienia był w latach 1928–1935 posłem na Sejm RP oraz radnym Warszawy. Pełnił także funkcje kierownicze w administracji – w Ministerstwie Reform Rolnych oraz w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej. Od 1937 r. związał się z Klubem Demokratycznym w stolicy, a następnie ze Stronnictwem Pracy.

W szeregach konspiracji niepodległościowej (Związku Walki Zbrojnej), a także podziemnych strukturach Stronnictwa Pracy działał od 1941 r. W Delegaturze Rządu na Kraj pełnił funkcję dyrektora Departamentu Pracy i Opieki Społecznej, od grudnia 1942 r. zastępcy delegata rządu. Po aresztowaniu przez gestapo prof. J. Piekalkiewicza został 21 IV 1943 r. zatwierdzony przez prezesa Rady Ministrów gen. W. Sikorskiego oraz prezydenta RP W. Raczkiewicza na stanowisku delegata rządu. Od 3 V 1944 r. było ono równoznaczne z funkcją wicepremiera rządu polskiego na uchodźstwie. 31 VII 1944 r. w porozumieniu z komendantem głównym AK podjął decyzję o wybuchu powstania warszawskiego. Po jego upadku wy dostał się z miasta i kontynuował działalność niepodległościową.

Został zatrzymany przez NKWD w wyniku prowokacji pruszkowskiej 27 III 1945 r., a następnie przewieziony do Moskwy razem z innymi 16 przywódcami Polskiego Państwa Podziemnego i skazany bezprawnie na 8 lat więzienia. Dwa tygodnie przed zwolnieniem 13 III 1953 r. najprawdopodobniej zamordowali go funkcjonariusze sowieckiego aparatu bezpieczeństwa w więzieniu we Włodzimierzu nad Kłajmą.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
STRZELECKA

IZBA PAMIĘCI

**ALEKSANDER
ZWIERZYŃSKI**

„Aleksander”, „Aleksander
Północny”, „Emil”, „Oleśnicki”,
„Tokarski”, „Viltis”, „Vinis”

ALEKSANDER ZWIERZYŃSKI

„Aleksander”, „Aleksander Północny”, „Emil”, „Oleśnicki”, „Tokarski”, „Viltis”, „Vinis”

Prawnik, dziennikarz, działacz polityczny, prezes Zarządu Głównego

Stronnictwa Narodowego

Urodził się 3 II 1880 r. w Tuszynie w województwie łódzkim. Studiował prawo na Uniwersytecie Warszawskim, a następnie w Paryżu w École des Sciences Politiques. Od 1905 r. angażował się w działalność polityczną – najpierw w Lidze Narodowej, a następnie w Narodowej Demokracji. W latach 1919–1922 i 1922–1935 był z ramienia Związku Ludowo-Narodowego, a następnie Stronnictwa Narodowego posłem na Sejm Ustawodawczy i Sejm RP, od 1926 do 1927 r. wicemarszałkiem izby. Od 1933 r. należał do ścisłego kierownictwa Stronnictwa Narodowego.

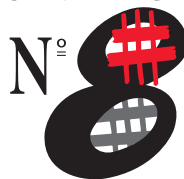
W konspiracji niepodległościowej działał od 1939 r., najpierw w Wilnie, a następnie w Warszawie. W 1941 r. otrzymał nominację na stanowisko Okręgowego Delegata Rządu w Wilnie. Rok później został kierownikiem Biura Wschodniego Departamentu Spraw Wewnętrznych Delegatury Rządu. W grudniu 1943 r. wybrano go na stanowisko prezesa konspiracyjnego Zarządu Głównego Stronnictwa Narodowego. We wrześniu 1944 r. objął funkcję wiceprzewodniczącego podziemnego parlamentu – Rady Jedności Narodowej.

Aresztowany przez NKWD 8 III 1945 r. w Brwinowie, znalazł się wśród 16 przywódców Polskiego Państwa Podziemnego zwabionych podstępnie na rozmowy do Pruszkowa i tam zatrzymanych. Podczas procesu moskiewskiego został skazany na 8 miesięcy więzienia. Wrócił do Polski w końcu 1945 r. i kontynuował konspiracyjną działalność polityczną. Zmarł w rodzinnym Tuszynie 3 II 1958 r.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
STRZELECKA

IZBA PAMIĘCI

**TADEUSZ ROMUALD
MACIŃSKI**

„Prus”, „3097”, „Tadeusz”, „T-z”,
„097”, „3704”, „Czesław”

TADEUSZ ROMUALD MACIŃSKI

„Prus”, „3097”, „Tadeusz”, „T-z”, „097”,
„3704”, „Czesław”

Działacz polityczny Stronnictwa Narodowego

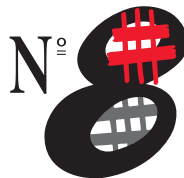
Urodził się 1 IX 1905 r. w Warszawie. Ukończył Wydział Dziennikarski w Szkole Nauk Politycznych, a także dwa lata konserwatorium muzycznego w klasie fortepianu. Studiował też biologię w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

W wojnie obronnej 1939 r. jako ppor. rez. brał udział w walkach Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Polesie”. Działalność niepodległościową rozpoczął już w 1939 r., jako działacz konspiracyjnego Stronnictwa Narodowego oraz żołnierz Narodowej Organizacji Wojskowej. W 1941 r. został szefem Wydziału Organizacyjnego stołecznego okręgu SN. W 1942 r. objął stanowisko zastępcy prezesa, dwa lata później (w lipcu 1944 r.) prezesa Okręgu Warszawskiego SN. Był założycielem i redaktorem konspiracyjnego pisma „Warszawski Dziennik Narodowy”. Brał udział w powstaniu warszawskim w szeregach batalionu AK-NOW „Gustaw”. Po upadku powstania kontynuował działalność niepodległościową w ramach SN. Od marca 1945 r. był członkiem Zarządu Głównego SN, kierownikiem Wydziału Organizacyjnego, a następnie Wydziału Terenowego.

Aresztowany w marcu 1945 r. przez sowiecki aparat bezpieczeństwa, został osadzony najpierw w obozie NKWD w Rembertowie, a następnie w Poznaniu przy ul. Słonecznej. W trakcie transportu do więzienia we Wronkach udało mu się zbiec. Powrócił do pracy konspiracyjnej. Był kierownikiem organizacyjnym w tajnym przedsiębiorstwie SN. W styczniu 1947 r. aresztowany przez UB, 23 V 1948 r. został skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie na karę śmierci, zamienioną na dożywotnie więzienie. Zakład karny (w ramach przerwy w odbywaniu kary z uwagi na stan zdrowia) opuścił w grudniu 1956 r. Zmarł w Warszawie 23 VII 1999 r.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
STRZELECKA

IZBA PAMIĘCI

JANUSZ SZULC

vel Janusz Szlaski
„Prawdzie”, „Borsuk”

JANUSZ SZULC

ve/Janusz Szlaski „Prawdzc”, „Borsuk”

Podpułkownik WP, komendant Okręgu Nowogródzkiego AK

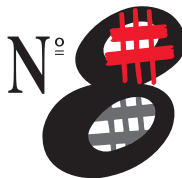
Urodził się 18 V 1902 r. w Pułtusku. Od lutego 1916 r. w Polskiej Organizacji Wojskowej. Służył w 4 dywizji gen. L. Żeligowskiego na Kubaniu. Po jej powrocie do kraju walczył na froncie w Małopolsce Wschodniej. Uczestniczył także w wojnie polsko-bolszewickiej. Bezterminowo urlopowany z wojska w lipcu 1921 r. Ukończył gimnazjum i zdał maturę w Liceum im. T. Reytana w Warszawie. Następnie pracował jako nauczyciel.

Uczestniczył w wojnie obronnej 1939 r. w kolumnie taborowej nr 317 (29 DP). Od pierwszych miesięcy okupacji czynny w konspiracji; początkowo w Warszawie (od 15 II 1940 r. był szefem organizacyjnym dzielnicy – Obwodu ZWZ Mokotów – Czerniaków). W październiku 1940 r. skierowany na teren okupacji sowieckiej jako szef Oddziału II (Wywiad) Komendy Obszaru ZWZ Białystok. Po aresztowaniu 17 XI 1940 r. komendanta Obszaru mjr. J. Spychalskiego „Prawdzc” przejął jego funkcję. Został aresztowany przez NKWD w Grodnie 21 II 1941 r., a w czerwcu 1941 r. skazany na karę śmierci. Po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej przeżył masakrę więźniów określaną jako „marsz śmierci” na trasie Mińsk–Czerwień (zdołał uciec nocą). Po dotarciu do Warszawy ponownie znalazł się w szeregach ZWZ – 15 VII 1941 r. awansowany do stopnia majora, a 11 XI 1943 r. do stopnia podpułkownika. Jeszcze w 1941 r. KG ZWZ skierowała go ponownie na wschód, powierzając mu funkcję Komendanta Nowogródzkiego Okręgu ZWZ (następnie AK). 12 VI 1944 r. Szulc został odwołany z funkcji Komendanta Okręgu. Pozostał jednak na Nowogródczyźnie bez funkcji przy VII batalionie 77 pp AK. Po rozbrojeniu przez Sowieców wileńskich i nowogródzkich oddziałów AK pod Wilnem zdołał przedrzeć się na zachód. Uczestniczył nadal w działalności konspiracyjnej. Wiosną 1945 r. skierowano go na Kielecczynę, aby objął funkcję Komendanta Okręgu DSZ.

Aresztowany przez NKWD w lecie 1945 r., został zwolniony z więzienia w ramach akcji ujawnieniowej firmowanej przez ppłk. J. Mazurkiewicza „Radosław”. Dość szybko jednak ocenił, że „Radosław” jest instrumentalnie wykorzystywany przez NKWD i UBP, „ujawnianie” zaś ma na celu zniszczenie kadr dowódczych podziemia. W związku z tym wypowiedział mu posłuszeństwo. W końcu 1945 r. wyjechał nielegalnie na Zachód i dołączył do II Korpusu. Po wojnie zamieszkał w Anglii. Zmarł w Londynie 23 VIII 1983 r. Był odznaczony Krzyżem Virtuti Militari, Krzyżem Walecznych i Krzyżem Niepodległości.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
STRZELECKA

IZBA PAMIĘCI

ZYGMUNT

MARSZEWSKI

„Kazimierz”

ZYGMUNT MARSZEWSKI

„Kazimierz”

Podpułkownik WP, ostatni komendant Obszaru Warszawskiego AK

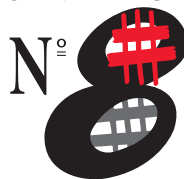
Urodził się 10 IV 1897 r. Orle (Rosja). Studiował medycynę na Uniwersytecie w Moskwie. Na początku 1915 r. został powołany do armii rosyjskiej. Ukończył Aleksandrowską Szkołę Piechoty. W 1917 r. wstąpił do I Korpusu Polskiego, w którym pełnił różne funkcje dowódcze. Po rozbrojeniu korpusu przez Niemców przedostał się na Ukrainę – do 4 Dywizji Strzelców Polskich. Po jej powrocie do kraju w lecie 1919 r. znalazł się w szeregach Wojska Polskiego. Brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej, w czasie której został ranny. W latach 1924–1925 ukończył kurs młodszych dowódców w Centrum Wyszolenia Kawalerii w Grudziądzu. W 1934 r. otrzymał stanowisko zastępcy dowódcy 7 Pułku Ułanów Lubelskich, trzy lata później inspektora południowej grupy szwadronów kawalerii Korpusu Ochrony Pogranicza.

Brał udział w wojnie obronnej 1939 r. w szeregach Nowogródzkiej Brygady Kawalerii jako dowódca 4 Pułku Strzelców Konnych. W końcu września został dwukrotnie ranny. W konspiracji niepodległościowej (ZWZ-AK) działał od czerwca 1940 r. W połowie 1943 r. objął stanowisko inspektora w Obszarze Warszawskim AK. W czasie powstania warszawskiego przebywał w Milanówku. 14 VIII 1944 r. został wyznaczony na stanowisko komendanta Podokręgu Zachodniego AK, którym jednak faktycznie nie dowodził. 4 X 1944 r. przejął po gen. A. Skroczyńskim „Łaszczu” funkcję komendanta Obszaru Warszawskiego AK. 16 I 1945 r. wydał rozkaz o samolikwidacji podległych sobie struktur konspiracyjnych.

Aresztowany 26 II 1945 r. przez NKWD, został zwolniony bez wyroku po blisko dziesięciomiesięcznym śledztwie. Zmarł w Warszawie 19 X 1982 r. Odznaczony Krzyżem Virtuti Militari V klasy, Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Niepodległości i dwukrotnie Krzyżem Walecznych.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
STRZELECKA

IZBA PAMIĘCI

LUCJAN SZYMAŃSKI

„Janczar”, „Kamiński”, „Garda”

LUCJAN SZYMAŃSKI

„Janczar”, „Kamiński”, „Garda”

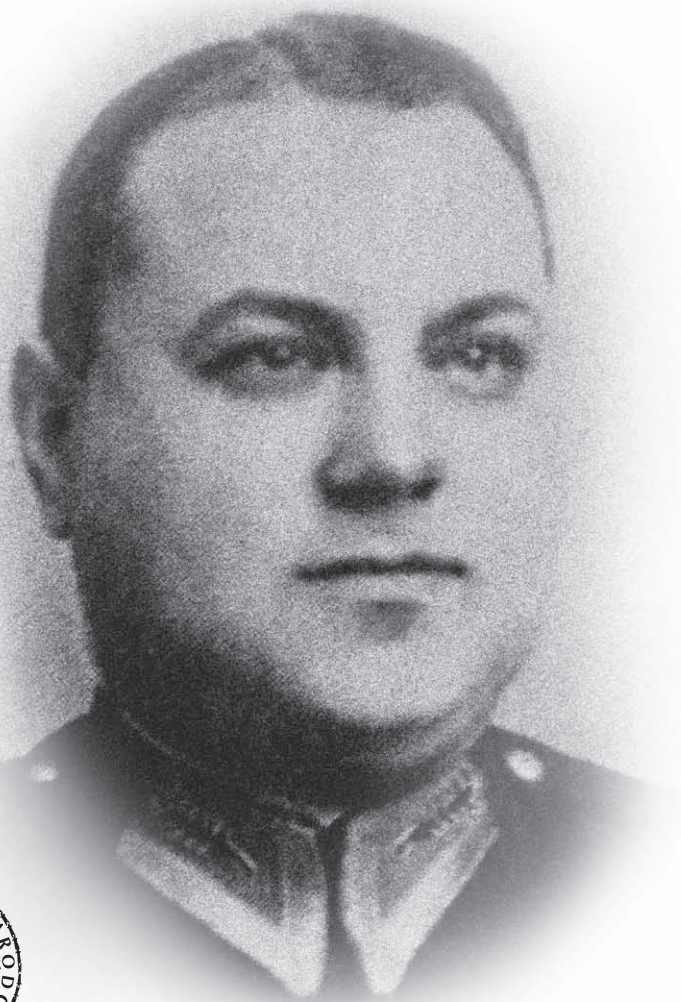
Podpułkownik WP, ostatni komendant Podokręgu Wschodniego w Obszarze Warszawskim AK

Urodził się 17 III 1897 r. w Białych Wodach na Ukrainie. Brał udział w I wojnie światowej w szeregach armii rosyjskiej. W 1917 r. ukończył szkołę oficerską w Kijowie. W tym samym roku wstąpił do I Korpusu Polskiego, gdzie służył m.in. w Legii Oficerskiej. Po rozbrojeniu korpusu przez Niemców w końcu 1918 r. wstąpił do Wojska Polskiego. Brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej w szeregach 1 Pułku Strzelców Konnych i 1 Dywizji Piechoty Legionów. W latach 1924–1925 ukończył kurs młodszych dowódców kawalerii w Centrum Wyszkożenia Kawalerii w Grudziądzu. W latach 1930–1934 służył w Korpusie Ochrony Pogranicza jako dowódca Szwadronu Kawalerii „Iwieniec”.

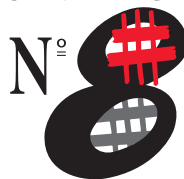
Brał udział w stopniu majora w wojnie obronnej 1939 r. jako kwatermistrz i II zastępca dowódcy 11 Pułku Ułanów Legionowych. W końcu września dostał się do niewoli niemieckiej pod Krasnobrodem, z której szybko zbiegł i rozpoczął działalność konspiracyjną w ramach ZWZ. Od listopada 1941 r. był inspektorem w Podokręgu Wschodnim Obszaru Warszawskiego AK. 8 VIII 1944 r. przejął funkcję komendanta tej struktury po zatrzymanym przez NKWD płk. H. Suszczyńskim „Szelidze”.

Aresztowany przez sowiecki aparat bezpieczeństwa 23 XII 1944 r. Skazany 21 II 1945 r. przez Sąd Garnizonowy w Warszawie na karę śmierci i 5 III 1945 r. zamordowany w więzieniu przy ul. 11 Listopada. Ciało zostało zakopane w nieznanym miejscu. Odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Walecznych.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
STRZELECKA

IZBA PAMIĘCI

STANISŁAW OSTWIND

(Szmul Ostwind) ve/Bolesław Zuzga
„Bolesław”, „Kropidło”

STANISŁAW OSTWIND

(Szmul Ostwind) ve/Bolesław Zuzga
„Bolesław”, „Kropidło”

Starszy sierżant WP, major NSZ

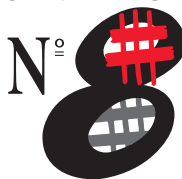
Urodził się 26 (według innej wersji 14) IV 1899 r. w Warszawie. Był Polakiem pochodzenia żydowskiego (w 1920 r. przyjął chrzest w Kościele rzymskokatolickim). 10 VIII 1915 r. wstąpił do Legionów Polskich. Przydzielono go do kompanii technicznej przy Komendzie Legionów Polskich, następnie służył w stopniu szeregowca w 1. pp I Brygady. Z powodu niezłożenia przysięgi został internowany przez Niemców w obozie w Szczypiornie w lipcu 1917 r. W końcu 1917 r. trafił na I kurs wyszkolenia piechoty 2 kompanii Polskiej Siły Zbrojnej. W 1919 r. ukończył szkołę podoficerską w stopniu st. sierżanta z przydziałem do 36 pp Legii Akademickiej. Jako sierż. „Mieczysław Jastrzębski” służył w szeregach 1 baonu 50 Pułku Strzelców Kresowych w czasie wojny polsko-bolszewickiej. W 1921 r. przeszedł do służby w Policji Państwowej. W lipcu 1929 r., po ukończeniu Szkoły Oficerskiej PP, został przeniesiony w stopniu przodownika PP z Komendy Głównej PP do Komendy Policji m.st. Warszawy. Od 1932 r. był referentem Wydziału Personalnego w tej komendzie. Na tym stanowisku w stopniu starszego przodownika PP pozostał do wybuchu II wojny światowej.

Po ustaniu działań wojennych w październiku 1939 r. ukrywał się na Podlasiu i tu w sierpniu 1942 r. wstąpił najpierw do Narodowej Organizacji Wojskowej, a następnie do Narodowych Sił Zbrojnych. Przebywał w obozie szkoleniowym NSZ „Dym” w „Jacie” (pow. Łuków). Działał w strukturach NSZ w powiecie siedleckim, a od maja 1944 r. pełnił funkcję komendanta powiatowego NSZ w Węgrowie. Po wkroczeniu Armii Czerwonej pozostał w konspiracji.

3 I 1945 r. został aresztowany przez UB w Węgrowie. Sąd Wojskowy Garnizonu Warszawskiego na niejawnej rozprawie 2 II 1945 r. skazał go na karę śmierci. Został zamordowany na terenie więzienia przy ul. 11 Listopada w Warszawie 4 II 1945 r., a ciało zakopano w nieznanym miejscu. Odznaczony Krzyżem Niepodległości (1931), Brązowym i Srebrnym Medalem za Długoletnią Służbę (1938, 1939), Krzyżem Zasługi za Dzielność (1935), Krzyżem Legionowym (1925), Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości (1929).

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
STRZELECKA

IZBA PAMIĘCI

ANTONI ŻUROWSKI

vel Marek Kuszelewski
„Andrzej”, „Bober”, „Blacharski”,
„Papież”

ANTONI ŻUROWSKI

ve/Marek Kuszelewski

„Andrzej”, „Bober”, „Blacharski”, „Papież”

Podpułkownik WP, komendant Obwodu AK Praga

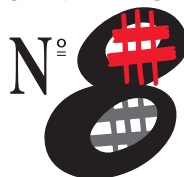
Urodził się 26 VI 1903 r. w Iłży. W latach 1917–1918 należał do Polskiej Organizacji Wojskowej. W maju 1918 r. wstąpił do I Korpusu Polskiego. W kolejnym roku brał udział w walkach polsko-ukraińskich pod Lwowem, a w 1920 r. w wojnie polsko-bolszewickiej, podczas której został ranny. W 1920 i 1921 r. r. brał udział w dwóch powstaniach śląskich. W 1921 r. ukończył szkołę podchorążych piechoty. W latach 1922–1938 pełnił różne funkcje dowódcze w WP. W 1938 r. oddelegowany do Korpusu Ochrony Pogranicza.

Brał udział w wojnie obronnej 1939 r. jako dowódca batalionu Korpusu Ochrony Pogranicza „Bereźne”. Od 17 IX 1939 r. walczył z oddziałami Armii Czerwonej, a następnie z Niemcami w szeregach Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Polesie”. W konspiracji niepodległościowej od listopada 1939 r. w SZP – ZWZ – AK. Początkowo pracował w pionie szkolenia komendy Okręgu Warszawskiego, następnie jako szef wyszkolenia w Obwodzie Praga i zastępca komendanta obwodu. W lutym 1943 r. został wyznaczony na stanowisko komendanta Obwodu AK Praga. W czasie powstania warszawskiego do 3 VIII 1944 r. dowodził walkami podległych sobie jednostek na Pradze, po czym w porozumieniu z KG AK nakazał im powrót do konspiracji. Po wkroczeniu Armii Czerwonej na Pragę wydał rozkaz nakazujący wstępowanie do „ludowego” WP, licząc na wspólne działania na rzecz powstańców walczących w lewobrzeżnej części Warszawy. Wobec braku realnych działań pomocowych oraz na skutek represji NKWD odwołał go 25 IX 1944 r. Odmówił także ujawnienia podległych sobie struktur konspiracyjnych.

Aresztowany przez NKWD 27 XI 1944 r. Skazany 13 IV 1945 r. przez Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie na karę śmierci po raz pierwszy i po uchyleniu wyroku przez Najwyższy Sąd Wojskowy – 14 VI 1945 r. przez Wojskowy Sąd Okręgowy także na karę śmierci po raz drugi. Ułaskawiony 5 VII 1945 r. przez dowódcę „ludowego” WP – gen. M. Żymierskiego z zamianą kary na 10 lat więzienia. Odbity 26 VII 1945 r. na stacji Bąkowiec przez oddziały poakowskie w czasie transportu do więzienia we Wronkach. 12 X 1945 r. ujawnił się po raz pierwszy przed Komisją Likwidacyjną b. AK w Warszawie, po raz drugi zaś 24 III 1947 r. w UB m.st. Warszawy. 9 IV 1947 r. ww. wyrok został anulowany na mocy amnestii. Zmarł 29 VII 1988 r. w Pruszkowie. Odznaczony Krzyżem Virtuti Militari, Krzyżem Walecznych, Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Niepodległości.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
STRZELECKA

IZBA PAMIĘCI

HENRYK KRAJEWSKI

ve/Henryk Turowski ve/Henryk
Jeziński ve/Henryk Rogowski ve/Wasyl
Biszko, „Jerzyk”, „Trzaska”, „Wicher”,
„Eryk”, „Bąk”, „Leśny”, „Stanisław”

HENRYK KRAJEWSKI

ve/Henryk Turowski ve/Henryk Jezierski ve/
Henryk Rogowski ve/Wasył Biszko, „Jerzyk”, „Trzaska”,
„Wicher”, „Eryk”, „Bąk”, „Leśny”, „Stanisław”

Cichociemny, ppłk WP, dowódca 30 DP „Poleskiej” AK

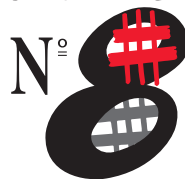
Urodził się 7 VII 1898 r. w Waśniewie (powiat mławski). W 1918 r. ukończył studium nauczycielskie w Warszawie. W latach 1917–1918 członek Polskiej Organizacji Wojskowej. W listopadzie 1918 r. wstąpił ochotniczo do WP. Brał udział w rozbrajaniu Niemców w Warszawie. Uczestniczył w wojnie polsko-bolszewickiej w szeregach 31 Pułku Piechoty Strzelców Kaniowskich. Ciężko ranny 2 VIII 1920 r. W okresie międzywojennym pełnił różne funkcje dowódcze.

W końcu sierpnia 1939 r. został mianowany dowódcą Ośrodka Zapasowego 4 DP w Rzeszowie. Ewakuował się na Węgry, gdzie został internowany. Dwukrotnie uciekał z obozu. Na początku stycznia 1940 r. dotarł do Francji. Wstąpił do Polskich Sił Zbrojnych. Objął stanowisko dowódcy batalionu w 4 DP. Po upadku Francji ewakuował się do Wielkiej Brytanii. Na początku 1941 r. zgłosił się do służby w kraju. Zrzucono do Polski w nocy z 6 na 7 I 1942 r. W lutym tego roku otrzymał przydział do Związku Odwetu w charakterze oficera wyszkoleniowego. W grudniu 1942 r. objął stanowisko szefa Oddziału IV (szkolenia) Kedywu KG AK. Zorganizował szkołę dywersji o kryptonimie „Zagajnik”. Od sierpnia 1943 r. kierował Centralą Zaopatrzenia Terenu kryptonim „Zegar”, „Stadion” obsługującej okręgi Wołyń, Polesie i Nowogródek. W maju 1944 r. otrzymał stanowisko komendanta Okręgu AK Polesie. W trakcie akcji „Burza” dowodził 30 „Poleską” DP AK. W końcu lipca 1944 r. na skutek zagrożenia ze strony Sowietów wydał rozkaz samorozwiązania tej jednostki. Część jego podkomendnych, która zdołała dotrzeć w okolice Warszawy, została rozbrojona przez NKWD i wywieziona do obozu na Majdanku, a stamtąd do łagrów sowieckich. Sam Krajewski przeniósł się do Otwocka pod Warszawą, gdzie nawiązał kontakt z miejscową konspiracją AK.

Aresztowany przez NKWD 11 XII 1944 r., przeszedł bardzo ciężkie śledztwo (miał w wyniku tortur połamane zębra). Został skazany przez Wojskowy Sąd Garnizonowy w Warszawie 23 IV 1945 r. na 10 lat więzienia. Odbity 28 VII 1945 r. na stacji Bąkowiec podczas transportu do więzienia we Wronkach przez oddziały poakowskie. Ujawnił się podczas amnestii w sierpniu 1945 r. Zmarł w Wołominie 16 XII 1989 r. Odznaczony Krzyżem Virtuti Militari, dwukrotnie Krzyżem Walecznych, Srebrnym Krzyżem Zasługi.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
STRZELECKA

IZBA PAMIĘCI

JÓZEF CIESZKO

vel Aleksander Józef Zdanowski
„Jordan”, „Lubart”, „Wolicz”

JÓZEF CIESZKO

ve/ Aleksander Józef Zdanowski
„Jordan”, „Lubart”, „Wolicz”

Major art. WP, szef wywiadu w Podokręgu Wschodnim
Obszaru Warszawskiego AK

Urodził się w Wilnie 11 XII 1905 r. Po ukończeniu szkoły średniej w 1928 r. wstąpił do Szkoły Podchorążych Rezerwy w Ostrowi Mazowieckiej, po czym został skierowany do szkoły podchorążych artylerii w Toruniu. W 1931 r. w stopniu ppor. art. rozpoczął służbę w 3 Pułku Artylerii Ciężkiej w Wilnie. W 1939 r. w stopniu kapitana dowodził 4 baterią w II Dywizjonie.

Brał udział w wojnie obronnej 1939 r., m.in. w obronie Warszawy. W konspiracji niepodległościowej (ZWZ) od listopada 1940 r. Służył w komendzie Obszaru Warszawskiego – w pionie wywiadowczym (był szefem wywiadu ofensywnego). Od kwietnia 1942 r. na stanowisku szefa Oddziału II (wywiadu) w Podokręgu Wschodnim AK. Funkcję tę pełnił do 26 VII 1944 r. Następnie (w ramach akcji „Burza”) na stanowisku oficera informacyjnego w Komendzie Podokręgu Wschodniego AK. Gdy NKWD na początku sierpnia 1944 r. aresztowało dowództwo Podokręgu Wschodniego AK, od nowego komendanta ppłk. L. Szymańskiego „Janczara” na odprawie w Siedlcach otrzymał rozkaz kontynuowania działalności niepodległościowej na dotychczasowym stanowisku. Udało mu się zorganizować własną sieć łączności pomiędzy obwodami a punktem ewidencyjnym podokręgu. W końcu października 1944 r. „Jordan” jako przedstawiciel komendy podokręgu brał udział w Świdrze w spotkaniu konspiracyjnym z ppłk. A. Żurowskim (Komendantem Obwodu Praga AK) w celu wypracowania nowej formuły pracy niepodległościowej pod okupacją sowiecką. Podczas kolejnego spotkania w listopadzie bezskutecznie starał się nakłonić go do podporządkowania podległych mu struktur obwodu praskiego komendzie Podokręgu Wschodniego.

Aresztowany przez NKWD w Kałuszynie 26 XII 1944 r. Skazany przez Wojskowy Sąd Garnizonowy w Warszawie 21 II 1945 r. w trybie niejawnym na karę śmierci. Dwa dni później dowódca ludowego WP gen. M. Żymierski zatwierdził wykonanie wyroku. Zamordowany 25 II 1945 r. w więzieniu przy ul. 11 Listopada. Ciało zostało zakopane w nieznanym miejscu.